

1.

Извињавам се што те нисам могла раније примити.
Била сам болесна, а и данас нисам добро. Тешко је уперити дан када сам здрава, кад ме глава не боли.

И не била болесна, шта сам све предеверала.

Боље је да причам него да ћутим.

Мој отац Драгутин и мајка Драгиња имали су кућу у селу Рапћанима.

У кући једанесторо дјеце.

Погинуло ми је... четири сестре и пет браће. Остала сам ја, и мој старији брат Петар.

Десило се то 1945, шестог фебруара ујутру, око шест сати.

Ми смо ујутру устали.

Имала сам шест година. Требала сам у марту навршити шест година и узети седму годину.

Већ смо устали ми...

Отац је ишо на таван да скине жита. Скинуо нама ораса и сувог меса.

Дјеци.

И ми сви устанемо. Ће ћеш спавати?

Онда се лијегало увече у шест, па ујутру додије лежати. Чим устану родитељи упале ону лампицу, ми устајемо око њих. Знамо да ће нам нешто отац дати.

Био си дијете. А имао си родитеље, можеш се сјетити.

Прво је дошла једна жена. Она је...

Да ли ти знаш Гојка Ацића? И по чему, бар по овим његовим синовима.

Недајбоже. То сам нако рекла. Немој мислити да сам злобна. Свак се по нечему чује.

Она је дошла прије шест сати.

То сам ја послѣ чула.

Говоре.

Нисам ја знала шта је шест сати.

Она је дошла. Драгиња Ацић.

Драгиња.

Донијела свога сина Гојка што је сада жив. Он је 1943. годиште. Двије године имао. Донијела га и лупа на врата.

Ми смо сви устали и вуруна је наложена.

Је л', ти знаш шта је вуруна?

Е, вуруна је наложена, и огњиште. Наложена је ватра и у горњој кући, јер се суши месо. Јел су поклани рањеници. У јесен. А фебруар је мјесец.

Она лупа на врата.

Пита отац: ко је?

Ја сам Драгутине, Драгиња, Драгиња, с дјететом.

Отвори да се огријем.

Он отвори.

Она уђе и каже:

Драгутине, село Осојци горе сви.

Бјежимо.

Купи чељад. Бјежимо у поток.

Сада ћемо бити и ми попаљени.

Добила сам дојаву, јавили су ми.

Она је била комшиница са Хрватима. Хрвати и Галицијани живјели су на почетку села Рапћана. Она се шњи-ма пазила. Њој је неко на тврду вјеру дошао и реко:

Склони се Драгиња са дјететом. Изгорећете.

Али она није могла нас, пазила се са мојом наном,
да остави. Дошла је нас обавијестити.

Смета ли ти када ја говорим овако?

Само ти говори.

Знаш, ја сам и прехлађена. Боли ме глава. Нисам ти
ћела рећи. Све'дно, не можеш ме никада наћи здравом.

Па да. Морем ја говорити. Боље је да говорим. Ба-
рем се нећу укочити.

Драгиња:

Драгутине бјеж'мо.

Драгутин, каже њој овако:

Као да сада слушам да он говори у ћошку. Мрви жи-
то у дрвену кутију звани варићак.

Знаш ли ти шта је варићак?

Знам.

Иди будало једна, каже Драгутин. Огри то дијете, па
иди кући ложи ватру. Ко ме смо ми криви да нас убија?
Они се тамо убијају. Побили се у Осојцима четници и
усташе.

Вако он вели:

Они имају своје. С нама нема нико ништа. Кол'ко је
мени војске дошло. Да сам сваки пут бјежо. Иди будало
носи то дијете кући. Мене ника војска није напала.

Врага, није се она вратила кући.

Она је побјегла с дјететом, и остала жива. Није про-
шло тол'ко времена од када си ти ушао на врата. А оно
око куће обасу.

Кућа је ниска. А имају мали прозорчићи. Види се.
Изнад главе су пушке и бајонете.

Обасу око куће све.

Отац каже:

Ево их, мога ми Бога.

Тих ријечи се добро сјећам. И одмах бануше на врата.
Уђоше.

На огњишту гори ватра. Разбацаше ватру са огњишта по кући. Дим се увати.

Један са пушком на којој је бајонета крену према оцу...

Нана се спремила у Доњи Детлак, код једне жене.

Чека да се развиди. Па ће ићи у Детлак.

Знаш ти те сад људе?

Код Ружице Ђујић.

Она је удавала Видосаву у Осојце за Вујадина Црљића. И позвала Драгињу да јој уради гуњ за зета. Знала је кројити и сашити гуњ.

Такав је био обичај. Гуњ се даривао зету, да га чува од кише и зиме. Да му је топло ко кад поред жене спава.

Мајка се спремила и чека да се развиди. Ја сам видјела и слушала, када је она говорила оцу:

Дај мало дувана мени. Да тамо с женама запалим и попијем каву.

И тако.

И он њој, оног свога шјеце, извади из металне кутије у новине и даде јој папира за замотавање дувана.

И рекао јој овако:

Ево ти ово пара. Ја ћу ићи у шуму шјећи дрва. Метни у њедра.

Знаш ли ти? Шта су се звала њедра?

То је кошуља она сељачка опасана, па оно се превјеси.

Стави ово пара код себе, кад ја одем у шуму могу то изгубити.

А ја сам тамо за вур'ном. Мала Ваја испред мене ва-
мо мимо вур'не. Ја сам увијек била нешто бојажљива.
Плашила сам се кад нешто лупа. Кад неко долази. Кад
неко виче.

Када је то залупало!

Ја сам одма побјегла у сами ћошак да се тамо заву-
чем.

Ет, иза зида. И ту сам ја остала жива.

Ал', како улази један усташа.

Знам ко сад гледам.

Тробојница преко леђа и округла капа. Качкет на
глави.

Сада је то аутоматска пушка а онда се звала парабел-
ла. То је носио, а на вр'у бајонета. И право оцу нашем.

Каже:

Паре или живот.

Нана још стоји. Ми смо сви, гдје се ко затекао. Ћу-
тимо. Каже он њему овако:

Видите кол'ко имам дјеце. Немојте ме убити све ћу
вам дати. Имам двије краве у штали. Имам два вола.
Ето горе месо. Закло сам дјецу рањеника. Покупите. Ја
ћу своју дјецу ранити крувом. Само немам пара. Возите
све што морете. Само немам пара.

Одма он њега бајонетом удари.

Поли крв.

Још је он жив.

А, окрену се Нани, увати за она њедра, дебела кошу-
ља тканина па се набурило.

Шта је ово када нема новаца?

Дувана узела теке од чоека, да понесем себи, одо
жени на рад. Вако вели.

То све ко да се исповиједам у цркви. Тако је било.

Он ману бајонетом овако.

Знаш.

То је лијева страна. Осијече јој лијеву сису. Пресијече, испаде оно све доље.

Још је није убио.

Онда се измако на врата. У кућу је улетио још један усташа. Нешто му је реко. Не знам шта? У нашој соби је само један усташа.

Он се измако до прага. А преко прага је друга соба.

Кућа брвнара.

Знаш.

Огњиште, вериге и месо се суши.

Он се измаче до прага. И поче пуцати по нама из парабеле.

Тако је почело.

И побијо их свију.

А ја сам тамо остала потпунац, није ме ништа.

А моја сестра Љепосава остала је жива до подне. Остао јој метак унутра у карлици.

Мала Ваја је исто остала жива само јој попуцали бубњићи. Умрла је касније за неколико мјесеци.

Погинуло ми је четири сестре и пет браће. Њих деветеро. Остала сам ја жива и мој старије брат Петар.

Како су се они звали?

Љепосава, Ваја, Зорка и Смиљка.

Мирко, Срђан, Млађан и Драган.

Отац Драгутин и мајка Драгиња.

Раде није био ту он је био у четницима у Мотајици. Њега је ухапсила ОЗНА после рата и суд га осудио на смрт.

Усташа је само то запуцо.

Кад је изашо из куће, све се стишало.